

29. 4. 2014

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Novinky v zastoupení podle NOZ

Rovněž v úpravě tradičního institutu, jako je zastoupení osoby při jejím právním jednání jinou osobou, můžeme nalézt nové prvky, o jejichž existenci je přinejmenším vhodné vědět. Za zmínku kupříkladu stojí konečně výslovně zákonem posvěcené opatrovnictví právnické osoby, ale i další drobné novinky, kterým je věnován tento článek.

Základ právní úpravy zastoupení je obsaženo v ustanoveních § 436 až 488 NOZ, přičemž je rozdělen na tři díly. Prvý z nich obsahuje obecná ustanovení, druhý ustanovení o smluvním zastoupení a třetí ustanovení o zákonném zastoupení a opatrovnictví. K tomu je nutné poznamenat, že ačkoliv by se na první pohled mohlo zdát, že tato ustanovení obsahují komplexní úpravu zastoupení, opak je pravdou. Kupříkladu v § 49 a násl. NOZ se nalézá úprava zastoupení zletilého s duševní poruchou členem domácnosti, či v části druhé věnované rodinnému právu úprava poručenství a opatrovnictví dítěte, tj. zastoupení dítěte. Toto roztržštění právní úpravy, které spíše přispívá k interpretačním problémům a nepřehlednosti a jež bylo typické i pro předchozí občanské právo, se ani v NOZ bohužel nepodařilo odstranit.

Konflikt zájmů zástupce a zastoupeného

Obecná úprava, která je aplikovatelná jak na smluvní, tak na zákonné zastoupení a opatrovnictví, do značné míry vychází z předchozího občanského zákoníku. Za významnou novinku je třeba považovat odlišnou úpravu **situace, kdy jsou v rozporu zájmy zastoupeného se zájmy zástupce**. Dříve byla z důvodu ochrany zastoupeného kategoricky vyloučena možnost, aby ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného (přičemž tento rozpor musel reálně existovat), mohl být jeho zástupcem (§ 22 odst. 2 obč. zák.). Právní úkony, které byly učiněné v rozporu s tímto zákonným zákazem, byly považovány za absolutně neplatné (k tomu viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ve věci spis. zn. 21 Cdo 3694/2012 ze dne 24. září 2013)

Naproti tomu NOZ uplatňuje stejný kategorický zákaz pouze ve vztahu k zastoupení zákonnému, **u zastoupení smluvního existenci kolize zájmů zástupce a zastoupeného připouští**. Zcela logicky totiž nevidí v kolizi jejich zájmů problém tehdy, když zastoupený o této kolizi věděl nebo musel vědět.

Nezpůsobilost k zastupování pro kolizi zájmů způsobuje zřejmě jen relativní neplatnost, které se musí (především) zastoupený dovolat. NOZ mu (a každému, kdo by se nezpůsobilosti k zastupování chtěl dovolat) v této souvislosti usnadňuje úlohu, když zakládá (vyvratitelnou) právní domněnku, dle níž je dán rozpor mezi zájmy zastoupeného a zástupce, pokud zástupce jedná za třetí osobu nebo jedná ve vlastní záležitosti. Osobě dovolávající se nezpůsobilosti k zastupování tedy bude stačit

mlčel, a tak nezbylo než si cestu k tomuto institutu prokrestit v judikatuře. Za nejvýznamnější lze v tomto směru jistě označit nálezy Ústavního soudu ČR ve věci spis. zn. I. ÚS 2457/07 ze dne 13. března 2008, který zcela schválil postup soudů spočívající v ustanovení opatrovníka akciové společnosti, jejíž představenstvo nebylo schopné pro spory mezi svými členy jednat jménem společnosti.

Ustanovení § 486 odst. 1 NOZ však již výslovně umožňuje **ustanovení opatrovníka právnické osobě, u níž je ho třeba pro správu jejích záležitostí nebo hájení jejích práv**. Jeho ustanovení bude přicházet v úvahu zejména tam, kde právnická osoba nebude mít statutární orgán, který by ji zastupoval, nebo statutární orgán sice mít bude, ale ten bude naprosto nečinný nebo kde budou existovat spory mezi jeho členy, a statutární orgán tak nebude schopen vůbec jednat za právnickou osobu, jako tomu bylo ve výše uvedeném případě. Na tyto situace ostatně výslovně pamatuje též ustanovení § 165 NOZ, dle jehož odstavce 2 je navíc možné ustanovení opatrovníka právnické osobě též tehdy, když jsou zájmy člena statutárního orgánu v rozporu se zájmy právnické osoby a není nikdo jiný, kdo by právnickou osobu zastupoval. Posledně citovaná norma míří na situace, kdy osoba zamýšlí uzavřít smlouvu s právnickou osobou, kterou jako statutární orgán zastupuje. Lze jí ovšem využít i tehdy, kdy statutární orgán způsobí obchodní společnosti újmu, avšak nebude existovat jiná osoba, která by zastupovala společnost při vymáhání náhrady této újmy na statutárním orgánu. Nabízí se tak rovněž zajímavý nástroj věřiteli společnosti poškozené statutárním orgánem ke zvýšení tlaku na jeho osobu. Vedle toho, že na něm může vymáhat svou pohledávku za společností z titulu jeho zákonného ručení ve smyslu § 159 odst. 3 NOZ, se věřitel může rovněž domáhat u soudu, aby ustanovil společnosti opatrovníka za účelem vymáhání náhrady újmy na statutárním orgánu.

Pro zajímavost zbývá dodat, že NOZ upravuje vedle opatrovnictví osoby, jejíž totožnost není vůbec známa, opatrovnictví osoby, která je sice svéprávná, ale ze zdravotních důvodů není schopna zařizovat své záležitosti, též institut opatrovnické rady, která má být orgánem složeným z příbuzných a přátel osoby, které byl ustanoven opatrovník, a jejímž úkolem má být kontrola činnosti opatrovníka. Byť je těmto institutům věnováno v NOZ poměrně dost prostoru, nelze předpokládat, že by v praxi našly širšího uplatnění.

Závěr

Regulace zastoupení osob obsažená v novém občanském zákoníku není převratná, přesto obsahuje řadu novinek. Vedle zpřesnění terminologie lze především jmenovat výslovnou zákonnou úpravu opatrovnictví právnické osoby, které se díky tomu zřejmě začne mnohem více využívat. Pozornost si jistě zaslouží také modifikovaná úprava překročení rozsahu zástupčího oprávnění a změna zákonných požadavků na formu plné moci, neboť dle nich je v řadě případů (včetně např. zastupování společníků společností na valných hromadách) třeba, aby plná moc byla udělena ve formě notářského zápisu. Za revoluční, avšak v budoucnu zřídka využívanou považovat úpravu tzv. opatrovnické rady či ustanovení opatrovníka člověku svéprávnému, který ovšem není z důvodu svého nepříznivého zdravotního stavu způsobilý spravovat své záležitosti.

Mgr. Michal Červinka,

advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350

Fax: +420 296 368 351

e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault - evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?](#)
- [Rozdělení společného jmění manželů v případech výdělečné činnosti pouze jednoho z manželů](#)
- [Oběť znásilnění má nárok na peněžitou satisfakci](#)
- [Digitalizace AML povinností: jak technologie mění plnění povinností pro tisíce povinných osob](#)
- [\(Ne\)vypořádání předmětu řízení u soudního smíru](#)
- [Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu](#)